

PRELOM

Izhaja vsak četrtek. —

Naročnina letno Din 30.—.

Uredništvo in uprava:
Breg št. 10-12 v Ljubljani.Telefon št. 21-19. — Pošt.
ček, račun št. 10.499.

Vladislav Fabjančič:

„Boj“ je gibanje.

Pokret, ki ga je začelo Združenje borcev Jugoslavije, je nekaj novega, nenavadnega v naši narodni zgodovini. Zanimanje zanj je izredno močno, z vseh koncev in krajev povprašujejo, kdaj pride tudi k njim nova organizacija.

Ljudstvo nas je pravilno razumelo, da gre za vsenarodno, vsedržavno gibanje, ki naj s čisto posebnim načinom pomaga ozdraviti, kar je bolno v javnosti, odstraniti kar je odveč in postaviti, kar manjka, da bo red, delo in pravica. Ljudstvo je razumelo zato, ker je pokret nastal iz ljudskih potreb, je zrastel iz duše naroda, ki je hrepenel po odrešilni misli kot žejen jelen po studenčnici. Ljudstvo pri pokretu sodeluje, ker je to njegov pokret in se z njim kuje njegova usoda.

So pa drugi, ki se sprašujejo, kaj je ta pokret in kaj hoče „pravzaprav“, ali je to nova stranka, ali pa je sploh zoper stranke. Ti ljudje se tudi sprašujejo, kaj bo z njimi, če zmaga Združenje borcev Jugoslavije. Kaj bo z ljudstvom, za to se manj zanimajo.

Ti interesentje store najboljše, če vzamejo v roke pravila „Boja“ in se poglobe v govore in članke, objavljene v „Prelom“. Če so pošteno in žele narodu in državi dobro, se nimajo ničesar bati, marveč se lahko le vselej nad delom pogumnih in poštenih borcev.

V pravilih si naj preberemo posebno člen 2., ki pravi, da je to nadstrankarski pokret, torej gibanje in ne stranka; gibanje nad strankami in neglede na stranke; v to gibanje lahko vstopi vsak, ki je v kakšni stranki, pa tudi tisti, ki ni v nobeni stranki. Tisti, ki je v kaki stranki, lahko v njej ostane, kdor pa ni, tistemu nihče ne brani, da vstopi v katerokoli hoče, lahko pa tudi zunaj ostane.

Če je kdo član kake organizacije, ki je stopila v „Boj“ kolektivno, je s tem že včlanjen v „Boj“. Kdor ni član take organizacije in tudi ne more biti, a hoče vstopiti kot posameznik, mora priznavati pravila „Boja“, jih odobravati in se po njih ravnan, in sicer povsod in vedno. V pravilih stoji poleg splošnih državljskih čednosti, ki jih goji Združenje, še tisto, kar se mora posebno spoštovati n. pr. poštenost, nesebičnost, požrtvovalnost, neupogljiva značajnost, discipliniranost, borbenost, socialna pravičnost, spoštovanje etičnih in človeških načel. Kdor čuti, da ima te lastnosti, in o komur tudi drugi pravijo, da je tak, ta lahko vstopi v „Boj“. Kdor pa se je temeljito pregrešil zoper te lastnosti in se ni vidno popobiljšal, seveda ne spada med borce.

Ta določila so dovolj jasna, tako, da bi moral biti vsak nesporazum izključen.

prvi vrsti naš kmet. Tisti, ki mora za državo trpeti in tudi umreti, kadar ga kliče, tisti jo zna tudi najbolj spoštovati in ljubiti.

Kmeti stan je vedno doprinesel za domovino največ žrtev, zato je krivično, omalovaževati kmeta in ga odrivati v

stran. Skrajni čas je, da se naš kmet zavzame svojega stanu in svojega položaja, ki ga zavzema v državi. V vrste pravih borcev spada torej predvsem kmet, ki predstavlja pravzaprav narod!

Sestava osrednjega izvršnega odbora „Boja“.

Osrednji izvršni odbor Združenja borcev Jugoslavije se je soglasno konstituiral tako-le:

predsednik: Kuster Avgust (delegat vojnih dobrovoljcev);

I. podpredsednik: Lorgier Alfonz (delegat, rez. of., vojni dobrovoljec);

II. podpredsednik: Matičič Ivan (delegat bojevnikov);

I. tajnik: Fabjančič Vladislav (delegat vojnih dobrovoljcev);

II. tajnik: Rozina Ivan (delegat bojevnikov);

blagajnik: Osana Mirko (delegat vojnih invalidov);

blagajnikov namestnik: Tomc Stanko (delegat vojnih invalidov);

arhivar: Marinko Ivo (delegat bojevnikov);

gospodar Čulafič Milan (delegat četnikov).

Ostali odborniki:

Vidmar Stane (dobrov.), dr. Radman Marko (rez. of.), Turel Vekoslav (rez. of.), Stefe Matko (inval.), Kapus Vladimír (četnik) in dr. Pipenbacher Josip (četnik).

Namestniki odbornikov:

Vojni dobrovoljci: Šifrar Andrej, dr. Meršol Valentin in Engelsberger Viktor; bojevniki: Ratej Mirko, Wagner Rudolf in Prezelj Joško; vojni invalidi: Vuk Ivo, Benedik Miroslav in Juvan Fricko; rezervni oficirji: dr. Orel Filip, Vargazon Ernest in Pavlin Rajko ter četniki: Jankovč Bratislav, Škafar Zvon in Šolar Herman.

Imena članov nadzornega odbora in razsodišča smo prinesli v št. 3 „Prelom“.

Pisarna osrednjega izvršnega odbora je v Ljubljani, Kolodvorska ul. 8. Stranke se sprejemajo ob delavnikih od pol 10. do pol ene in od 4. do 6. ure popoldne.

Fr. Kafol:

Kmetskim borcem za svoje pravice.

Dovolj so razočarali našega kmeta razni prijatelji, ki so se mu dobrih dolgo vrsto let. Slepili so ga z raznimi obljubami in zlorabljali v ta namen njegov stan, da ga vprežejo v politični voz raznih strank. Tudi združnim potom so ga hoteli prikleniti v ponižnega podložnika političnih strank in skušali na vse načine onemogočiti njegovo prosto voljo in samostojnost. Ta vpliv bdi še dandanes nad kmetom kakor zli duh. Prešla so desetletja in naš kmet je na robu propada.

Svetovna vojna mu je vžgala pečat neke samozvesti. Znašel se je vsaj v prvih letih po prevratu. Ker je trpel na bojnih poljanah, je mislil, da bodo sedaj tudi zanj napočili boljši časi. Gospodarska konjunktura, ko je lahko prodajal svoje pridelke po primerni ceni, je kmeta za nekaj časa rešila iz rok raznih pijavk in zaječalcev, ki so mu prizadejali toliko gorja pred vojno. Nastopili so novi navidezni prijatelji, ki so kmeta skušali omamiti z vabljenimi besedami in ga tako prepričati, da so oni njegovi rešitelji, ki jim lahko zupa brezmejno in da se mu bo pod njihovim varstvom vedno dobro godilo.

V svoji dobrodušnosti in nepokvarjenosti ter skromnosti jim je pač verjel. Politična razrvanost, ki je pozneje nastopila, je našega kmeta in sploh vse državno gospodarstvo pahnila na rob propada, dokler ni Vlada zaustavila tega zlega početja.

Pod krinko pravih strank za kmeta se je skrivalo nešteto izjemalcev, ki so živel na račun malega človeka, predvsem našega kmeta. Sicer so nastopili tudi učitelji, ki so zarisali v naše kmetstvo življenje neizbrisno brazdo z nepozabnim poukom, da je kmeti stan prvi stan, temelj naroda in države, in da mu gre prva beseda. Padle so tudi žrtve za osamosvojitvev kmetkega stanu, pri nas, še več pa v sosednji slovanski Bolgarski, s katero želi jugoslovanski kmet čim popolnejše zblizanje in sodelovanje v veliki južnoslovan-

ski družini. Srce se trga jugoslovanskemu kmetu, ko je v tej kratki dobi narodne osamosvojitve moral doživeti isto nesrečo in isto zlo, kakor ob času kmetijskih puntov, ko so Matija Gubec in njegovi kmetijski borci žrtvovali življenje za kmetisko svobodo.

Slovenski kniet naj se vpraša, ali naj bo še nadalje suženj jari gospodi in ali ga zgodovina ne bo ničesar naučila. V starih časih so imeli kruti plemenitišči svoje plačence, ki so mučili kmete in jih silili k tlaki. Ali naj se to sedaj ponavlja? Peklenška zloba, zahrbtnost, klečeplavstvo, blebetavost, požrešnost, brezdušnost, lizunstvo, licemerstvo itd. številnih kmetijskih bahačev in špekulantov, pa so moderno orodje, s katerim love in tlačijo ubogega kmeta.

V starih časih so nekaj dali na besedo, ko so se razgovarjali naši očanci. „Možbeseda“ je kaj pomenila, klic „bodi mož“, je bil opomin, ki je kaj zalegel. Dandanes je pravih mož zelo malo. Nobena stvar ne drži več. Ne beseda, ne paragraf, ne obljuba, ne prisega pred Bogom ne drži, vse služi le kot nizkotno sredstvo za doseg cilja. V takem zatohlem in smrdljivem ozračju je pač težko priti do pravega gospodarskega dela! Edino na kmetih, v srcu naroda, je še kolikortoliko znošno, kjer so ljudje več ali manj ohranili svoje poštenje.

Narod čuti najbolj, kdo mu je pravi prijatelj. Doživljamo prave Judeževske čase. Za denar prodajo nekateri vse. Nič jim ni sveto. Judežev duh razkrajja življenje v mnogih družinah, v družbi in povsod. Naše gospodarstvo je zavoženo. Težko je najti pravega navdušenja za pošteno, lepo in koristno stvar.

Zavedajmo pa se, da ne smemo kloniti in da še ni vse izgubljeno. Kmet da največ in najboljših vojakov, da branijo državo. Kmet je steber države. Kmet ljubi red v svojem gospodarstvu, ljubi tudi red v državi. Država čez vse! Vsak dober gospodar je tudi dober državljan in to je v

Prostora mlajšim rodovom, če razumejo za kaj gre.

V evropskem javnem življenju se od vojne sem opaža stremljenje po tem, da stopi na mesto starejših generacij tista, ki je v svetovni vojni nosila kožo na prodaj. Francoski časopisi so zabeležili značilen pojav, ki se tako natanko sklada s sorodnimi pojavi v evropskem življenju sploh, da ga ne smemo prezreti.

Ob priliki zadnje ministrske krize, katero je bil povzročil bajonski finančni škandal, se je v kuloarjih francoskega parlamenta dogodilo nekaj posebnega. Pod vtisom dogodkov, ki so tako katastrofalno odjeknili v francoski javnosti in povzročili, da se je prebudila narodna vest in v zvezi s tem volja po reformi dosedanjih razmer, so se enodušno in spontano združili v skupnem nastopu poslanci mlajšega rodu, in sicer ne glede na politično pripadnost. Storili so to pod vtisom ideje, ki že davno prešinja mlajše francoske rodove, da je treba Francijo preroditi.

Mladi socialisti, mladi radikali, mladi poslanci nezavisne levice in desnega centra so se uprli obrabljanim načelom in obrabljanim možem, ki sede na klopih vlade. Uprli so se zlasti starim voditeljem, ki se izgubljajo v brezplodnih prerekanjih, dočim notranji kakor tudi zunanji položaj zahte-

vata energičnih odločitev. Mladi nimajo vere v moč, ki ne morejo razumeti, kako stvari stoje in ne vedo, kaj je treba dobi, za katero niso bili ustvarjeni.

Mlajši radikali so izglasovali proglas na narodu, ki dobro izraža to miselnost. Nekaj mest iz tega proglasa:

Ne da bi se že vnaprej spuščali v presojo bodočih vladnih tvorb, zagotavljajo, da žele, naj se sestane kabinet, ki bo imel trdno voljo, neusmiljeno zatreti vse zablode in vsakršno popustljivost ter na vseh področjih ukazati taka avtoritativna dejanja, ki so potrebna za splošni prepod in za preoblikovanje gospodarskega sistema, ki se že ruši.

Ta kabinet naj vsebuje samo neomadeževane osebnosti, energične in ki jim ni samo za ministrotvanje, ampak da vladajo kot ljudje dela.

Gre za to, da dobi oblast pravo moč in da bo služila skupnosti.

Gre za to, da se da možnost življenja mladini, ki je brez lastne krivde demoralizirana.

Gre za to, da se reši denar in da se vrne življenje vsem oblikam francoske produkcije.

Ta dogodek v francoskem parlamentu je značilen in si ga velja zapomniti.

Izjava tov. Kruleja na seji JNS v Brežicah.

„Srežki odbor JNS me je s svojim dopisom od 29. januarja ter po naročilu izvršnega odbora stranke pozval, da podam na današnji skupščini, kot član banovinskega odbora Združenja borcev Jugoslavije (kratko „Boja“) avtentično poročilo glede stališča „Boja“ napram naši stranki,

napram njenim predstavnikom in njihovemu delu.“

(Govornik čita člene 1, 2, 3 in 6 pravih „Boja“).

„Iz tega je razvidno 1. da „Boj“ ni nobena stranka, temveč pokret in da zato ne misli, niti more, niti hoče, niti želi biti

s kako stranko v nasprotstvu ali v slabih odnosih. Razven seveda, ako bi to zahtevali splošni državni ali nacionalni razlogi. 2. „Boj“ je za sedaj samo na Dravsko banovino lokalizovana strogo vsenarodna organizacija, katere ne pozna nobenih kompromisov ne na levo ne na desno, najmanj pa takih, ki bi kakorkoli škodili interesom naše nacionalne monarhije. Vse to je že naše glasilo „Prelom“ v člankih in ponatistih govorov objavilo. V kratkem bo že tudi v Beogradu osnovan „Savez ratnika“ in takrat bo postalo naše združenje del tega saveza. Smo torej po nacionalni vrednosti enaki Sokolu, Jadranski straži, Narodni odbrani, gasilskim četam in njih Savezu i. dr. ter bi želeli, da bi se v svrhu nacionalne koncentracije tudi te organizacije pridružile našemu pokretu. 3. Vse to je znano vsakomur, kdor se je za naš pokret le količkaj zanimal, zato me čudi, da se kliče ravno „Boj“ pred strankin forum preko mene na odgovornost, ko se to ni storilo niti pri eni preje imenovanih nacionalnih organizacij. Lahko bi se radi tega pozivu protivil in ne dal nobene izjave. Tega pa kot discipliniran član stranke ne storim. Vedno sem pripravljen vsakomur dati pojasnila o svojem delu, katero je vedno posvečeno le splošnosti in narodu. Zato čutim dolžnost, da dam sledeče pojasnilo in sem prepričan, da ga bo tudi izvršni odbor „Boja“ kakor tudi JNS odobral in odobrila.

Kot rečeno, je „Boj“ nadstrankarski pokret. Zato želimo predvsem izločiti iz našega javnega in drugega življenja staro intransigentno duhovno razcepljenost. Ker smo integralni Jugoslovani, hočemo izločiti iz našega spomina diferenciranje na liberalce in klerikalce. Ta dva pojma pomenita še danes dve nepomirljivi profesionalni politični skupini, kateri sta postali popolnoma odveč in škodujeta novemu duhovnemu razvoju v smislu manifesta našega modrega in hrabrega kralja. Ta manifest našega kralja je naš evangelij. Zato bomo vse, kar bomo storili, storili v smislu tega našega evangelija po časovni potrebi. Kar bo po njem dobro, bomo odobrivali, kar po njem slabo, pobijali in pokončevali. Hočemo pritegniti vse državljane brez razlike na konstruktivno delo.

Kot posledico tega smatram program JNS za dober in ga odobravam. Iz tega

razloga je jasno, da je lahko član „Boja“ član JNS in obratno. Zato bom kot član „Boja“ vedno pazil, da se bo program JNS tudi resnično in strogo izvrševal.

Kot svobodnim državljanom kraljevine Jugoslavije nam je zagantirano, da smemo objektivno izražati svoje misli in konstruktivno kritikovati dejanja, katere niso v skladu z državnimi zakoni, kakor tudi dejanja, katere niso v skladu z lepim pisanim programom JNS. Pravico označevati nevredne in škodljive predstavnike državnega aparata, kakor tudi funkcionarje JNS, ima vsak državljan.

Resnica je, da se je dosedaj na shodu v Unionu in v listu „Prelom“ grajalo marsikaj, kar je v strašnem nasprotju z željami in težnjami naroda, kar je zaslužio javno grajo in obsodbo, je pa istočasno tudi v istotakem nasprotju s programom JNS. Zato je čisto logično, da so bili za javno kritiko in prvi vrsti poklicani člani JNS. To smo nekateri tudi storili, ker ni bilo druge prilike in sila velika.

V glavnem so se kritikovala do sedaj gospodarska vprašanja. Poglejmo torej, kaj pravijo gospodarska poglavja programa naše stranke!

(Govornik čita dele V., VI., VII. in VIII. poglavja iz programa JNS.)

„Iz tega je torej razvidno, da se je v gospodarskih vprašanjih prav malo oziralo na strankin program in da se v mnogih slučajih ni ravnalo po želji in potrebi prebivalstva. Kdo je kriv temu in tudi stanju, ki danes vlada v državi, je jasno. Ni kriva temu ne stranka, ne strankin program, temveč tisti ljudje, ki so postavljeni in plačani zato, da delajo na izvedbi lepega programa in da kontrolirajo njega izvedbo po državnem aparatu, pa so se pri tem pokazali prelahke. Nikdar nismo imenovali kakega imena, ker je naša borba edino načelna, nikdar pa osebna. Z osebami se mi ne borimo in se nad osebami tudi ne zanašamo. To je stvar javnega mnenja. To pa je faktor, katerega je treba razven „Boja“ upoštevati. O javnem mnenju je pa nekaj napisano od zelo uglednega peresa JNS v „Kmetiskem listu“ od 31. januarja t. l.

Upam, da sem s tem zadostil želji srežkega odbora, kakor tudi izvršnega odbora JNS in dokazal, da posedujem dovolj strankarske discipline. S tem končam.“

Gospodarski prelom.

Nekaj o denarju.

Narodno-gospodarska teorija smatra, da je v najstarejših časih posamezna družina tvorila gospodarsko enoto, ki z drugimi družinami ni imela nikakega stika. Družina si je bodisi z lovom, bodisi z živinorejo, ali pa tudi s poljedelstvom prekrbela vse, kar je za življenje potrebno. Polagoma se na takem domu gospodarska delavnost vse bolj diferencirala, saj je treba skrbeti za obleko, obutev in še za marsikaj. — Posamezna rodbina se izkaže kot premajhna, da bi v svojem ozkem okviru skrbela za kritje vseh potreb svojih članov, in tako začnajo v eni rodbini strojiti kože, v drugi jamejo delati čevlje, v tretji delajo razno obleko itd. Iz zaključenega hišnega gospodarstva se razvije mestno gospodarstvo, kjer se zlasti razvije obrtnik kot protiutež napram poljedelcu. Iz te gospodarske oblike srednjeega veka, kjer so obrtniška združenja — cehi — dali vsej dobi svoje obeležje, se razvije z merkantilizmom narodno gospodarstvo, ki obsega vse ozemlje države, in pozneje, zlasti pod vplivom klasične šole, svetovno gospodarstvo, ki stremi po tem, da postane ves svet eno samo gospodarsko področje. Sedanji čas je korak nazaj v dobo Marije Terezije, kajti danes vladajo zopet merkantilistični nauki. Razvoj bo premagal povojne ovire in bo šel v smeri k svetovnemu gospodarstvu.

Takoj, ko se ena družina specializira na kako agrarno ali obrtno stroko, začneja trgovina. Kdor je n. pr. izdeloval platno, ki ga je vsakdo potreboval, preko svoje potrebe, je lahko zanemarjal produkcijo predmetov, ki jih potrebuje za življenje svoje rodbine, če je te predmete dobil v zameno za platno. Če si je torej pridobil posebno spretnost v izdelovanju platna, so drugi ljudje jeli opuščati to produkcijo v okviru svoje rodbine ali zadrage in dajali so svoje pridelke v zameno za platno. Izdelovalec platna je torej za svoj izdelek nabral vsega, kar je potreboval. Tako se je jela razvijati zamenjava med posameznimi domovi, ki je postajala vse živahnej-

ša. Velika ovira za tak promet je morala biti raznolikost predmetov, ki so se zamenjavali drug za drugega. Vatlju platna je odgovarjala gotova količina pšenice, pa drugačna količina medu ali vina. Ta zamenjava je morala biti težavna, ker vsakdo stremi po tem, da čim več dobi, toda čim manj da, v oni fazi gospodarstva pa še ni bilo pojma **cena**. Človek je iznajdljiv in tako si pomaga iz tega primitivnega zamenjavanja s tem, da povzdigne eno vrsto blaga, ki se povsod in vselej porablja in ki ima torej svojo stalno vrednost, za posredovalca med posameznim zamenjavami. Če smemo verjeti našimslovanskim etimologom, je bilo to blago pri Slovanih platno, odtod beseda „plati“ (plačati). Drugje so v to svrhu uporabljali sol in še marsikaj drugega, v Levanti pa školjke kauri, ki so se uporabljale sicer le še kot nakit.

Pri naših prednikih je torej platno polagoma postalo posrednik vsega blagovnega prometa. Za platno si lahko vse dobil in platno si sam vselej dobil, če si imel kaj na prodaj. Zamenjava se je torej razcepila v svoja dva sestavna dela, v prodajo in v nakup. Šele zdaj sta se lahko časovno in krajevno ločila in s to nadvse važno iznajdbo se je ljudem odprlo vse polno novih možnosti gospodarskega razvoja.

Videli smo, da so se v raznih krajih razni predmeti razvili v denar, eno pa jim je vsem skupno, da je njih vrednost, izražena v drugem blagu, splošno priznana in da vsled tega lahko služi za posredovanje blagovnega prometa. Bistvo denarja leži v tem, da služi s pridom kot sredstvo za zamenjavanje vsakega blaga in kot merilo vseh vrednosti. Jasno je, da ni bistvo denarja v tem, ali je iz platna, soli ali školjk, temveč edinole v tem, da dobro vrši svoje funkcije.

Razvoj gospodarstva je postavil na prestol denarja še marsikatero blago, n. pr. razne dišave, potem pa razne redke kovine, zlasti srebro in zlato. Kovine so imele to prednost, da so se lahko kovale, t. j. ni jih bilo treba vselej sproti tehtati, ker so nekateri ugledni gospodje dali kovini

obliko kovanca ter vanj utisnili garancijo teže drage kovine; vzel si lahko takega kovanca brez tehtanja. — Srebro je bilo večinoma izločeno iz uporabe, ker se je njegova produkcija nepričakovano dvignila in je silno padlo v ceni. Zlato je torej izšlo iz tega razvoja kot zmagovalac, ker je bila njegova vrednost še precej stabilna, ker je trajno, ne rjavi itd. Merkantilizem je države narodno-gospodarsko organiziral in vsaka država je štemela po čim večji posesti zlata. Vsi narodi sveta so se brez pogajanj in brez sodelovanja raznih svetovalcev in strokovnjakov molče zedinili na zlato kot mednarodno plačilno sredstvo, medtem ko se še niso zedinili na enotne mere in uteži in zlasti ne na mednarodni enotni jezik.

Za notranji promet v državi pa se zlato ni moglo uveljaviti. Kmalu je država določila banko, ki bo od vsakega jemala zlato in mu v zameno dajala pobotnice na okrogle vsote — bankovce. Ti bankovci so reprezentanti zlata. Z bankovcem si lahko pri dotični banki vselej dvignil svoje zlato in storil z njim karkoli. — Kmalu je banka opazila, da pravzaprav malokdo pride po svoje zlato, ker dobi vse za bankovce. Le za plačila v inozemstvo so ljudje dvigali zlato. Banka je dobila od države dovoljenje, da izda več bankovcev kakor je imela zlata, da izdaja torej pobotnice, ne da bi bila dobila protivrednosti. To izgleda paradokso, toda je zelo navadno: banka je jela gojiti kredit. Jemala je menice v eskont in blago v lombard, plačala je vročitelju menice ali imetniku blaga denar takoj, in vrnila bo menico ali blago, če dolжник vrne ob zapadlosti glavnico in pogojene obresti. Država je z zakonom omejila obseg teh emisij napram zlati podlagi. Navadno je predpisana kot podlaga vsaj ena tretjina bankovcev v obtoku. Zlato je iz inozemstva dohajalo, če je manjkalo denarja in je zopet odtekalo, če ga je bilo odveč.

Že devet let pred izbruhom svetovne vojne je nemški učenjak Knapp objavil „državno teorijo denarja“. Knapp pravi, da je zlato postalo nepotrebno, kajti država z zakonom ustvarja denar.

Svetovna vojna je izpraznila zlate zaloge večine vojskujočih se držav in napolnila z zlatom blagajne nevtralnih držav, zlasti onih, ki so bile vojne dobavitelje. Svobodno zamenjavanje bankovcev in zlata je skoro povsod prenehalo, države so prekinile vsako živo zvezo med poslovnim življenjem in zlato zalogo in s tem je zlato izgubilo skoro vse one pogoje, ki so mu pred stoletji v popolnoma drugačnih razmerah pripomogli do splošne veljave kot podlaga večine denarnih sistemov.

Primer rentne marke v Nemčiji je dokazal, da vrednost denarja ni odvisna od zlate podlage, in sedanja nemška marka ima najmanj zlate podlage, pa je kljub temu stabilna. Danes zlato ni več sredstvo za mednarodna plačila, temveč smo se na tem polju spet vrnili k zamenjavi blaga z blagom ali kompenzaciji izvoza z uvozom, kar se zlasti zrcali v pogodbah glede kliringov. Zlato je torej izgubilo one pogoje, ki so ga dvignili na piedestal splošne veljave, in države so se delile v dva tabora: v one, ki hočejo ostati pri zlatu in one, ki ga hočejo opustiti. Interes onih narodov, ki imajo veliko zlata, je splošna veljava rumene kovine, za katero danes še lahko vse kupijo; sem spadajo zlasti Francija, Nizozemska in Švica. Države, ki so nasprotnice zlata, pa pravijo čisto upravičeno: „Zakaj naj bo merilo vseh vrednosti ravno zlato, ki je le eno blago izmed tisočih? Ker zlata za bankovce ne zamenjavamo, je vseeno, če ga imamo v kletih banke ali ne. Omejili bomo izdajo bankovcev na podlagi statistike, in sicer tako, da mora totalna indeksna številka cen na veliko biti vedno okoli 100.“ Tako se ločuje pojem denarja od pojma pokritja ali podloge. Med globoke strukturne izpremembe, ki jih je svetovna vojna prinesla, bomo kot eno glavnih najbrž prištevali detronizacijo zlata, osvobodjenje denarja od podlage, in kot stalno obliko dobimo najbrž indeksni denar, dokler ne pridemo spet do proste svetovne trgovine in do enakomernejše razdelitve zlata, ki bo spet omogočila zlato podlago. Vprašanje je le, ali ne bo indeksni denar, kombiniran s plačilom mednarodnih saldov z blagom, izpodrinil zlatega teleta za vedno, kakor je razvoj izpodrinil platno, sol, dišave, školjke in srebro.

Beda, brezposelnost in razsulo našega denarnega in kreditnega gospodarstva so znaki težke bolezni, ki jo je radi našega siromaštva na zlato izzvalo intransigentno vztrajanje na zlati podlagi dinarja.

Janžeković Ivan ml., Košaki pri Mariboru.

Za kmetijsko zbornico.

(Govor na zasedanju banovinskega sveta.)

„Od preteklega leta sicer nismo bogve kaj posebnih dobrot pričakovali, zlasti kmetje smo bili nekoliko pesimisti v tem pogledu, vendar v poslabšanju razmer na podeželju nismo bili pripravljeni. Slaba letina, uime, poplave, živinske kuge in slično so naše itak, milo rečeno, nepovoljne gospodarske prilike še poslabšale. Cene naših kmetijskih proizvodov so se ponovno znižale, le hmeljarjem je zasijala lepša bodočnost in jih vsaj nekoliko odškodovala za velike prejšnje izgube.“

Da je naša banovina glede prehrane pasivna pokrajina, je znana stvar. Uvažati nam je treba marsiktere produkte za našo prehrano iz drugih pokrajin. Možnost znižanja tega uvoza je podana le v intenzivnejšem izkoriščanju plodne zemlje ter v večji racionalizaciji naših kmetij. Pri tem ne mislim na pretirano forsiranje kmetijske proizvodnje, ki mora biti le prehodnega značaja, temveč na stalno izboljšanje naše kmečke produkcije v mejah naravnih prilik. Cilj nam niso rekordi v pridelkih, temveč višji nivo splošnih donosov pri kmetovanju.

Za doseg tega cilja je treba to, kar nam naša zemlja s toliko doslednostjo leto za letom daje, vzeti za podlago ter na tem temelju graditi naprej do neke ustaljene popolnosti. Ne kaže torej vse, kar smo prevzeli od naših starih, zavreči ter se lotiti novih eksperimentov, ki navadno klavarno končujejo. S tem, kar že imamo, moramo pridno delati.

Z našimi pridelki nismo ravno na zadnjem mestu. Spomnimo se naših izvrstnih kvalitetnih vin, našega svetovnoznane hmelja, našega po vseh sadnih tržiščih slovečega sadja, naših kranjskih čebel, našega lesa, naših kmečkih kasarjev itd. Vse te vrednote naj bi tvorile glavno podlago za naše bodoče gospodarstvo. Kjer uspeva najlepše pšenica — ne sili se s trto! Kjer so podani pogoji za živinorejo — ne forsirajmo hmelja! Vsak kraj, ki je prikladen za kake specialne kulture, bodi tudi mesto, kjer se naj te kulture na podlagi izsledkov kmetijske moderne vede skušajo dvigniti in izpopolniti, v kolikor to vsakokratne naravne prilike dopuščajo. Prepričan sem, da bi se tako izognili marsikateremu razočaranju in si vzgojili mnogo kmetovalcev-specijalistov, ki se lahko pokažejo.

Za delo v gornjem smislu rabimo pa na podeželju ljudi, ki nam s svojimi nasveti in s svojim znanjem pomagajo. Saj volje je v kljub mizernim prilikam dovolj. Nesrečne sedanje prilike nas še niso popolnoma otoplele za vsak napredek in nasvet! Nasprotno! Menda volja ni bila nikdar močnejša, da s skupnimi naporji že vendar čimprej vzpostavimo vsaj znosne razmere in revidiramo obstoječa nemogoča gospodarska nasprotstva, ki so nastala iz strahovite razlike v cenah. Čimbolj se bo zožilo razmerje med prodajno ceno kmetijskih produktov in vseh onih potreb, ki si jih mora kmet kriti s pomočjo denarja — tem prej bo naše gospodarstvo prišlo v normalno strujo. Dajte naištevnejšemu delu ljudstva priliko dobiti za svoje delo vsaj skromno plačilo in oplojeno bo tudi celo naše gospodarstvo!

Razpoloženje meji danes na kmetih že na apatijo, najopasnejšo obliko duševnega razpoloženja. Kje ostaja danes vera v bodočnost?! Kje vera v sposobnost naših voditeljev, če se še nikjer na obzorju ne kažejo znaki izboljšanja sedanjega stanja. Bojim se, da bi utegnili postati obračun za one, ki so zakrivali obstoječe razmere, in da se te razmere v ničemer ne izboljšujejo — zelo neprijeten!

Ne iščimo jih vedno izven naših mej, ker so v vseh državah sveta — so gotovo tudi med nami. Treba bo torej temeljito očistiti tudi naš lastni hlev, da ozračje ne bo več tako zaduhlo. Priključujem se z vsem srcem jedrnatim in odkritim izjavam, ki jih je podal naš tovariš g. Stane Vidmar ob priliki zborovanja borcev tukaj v Ljubljani. Mi se tej akciji v cellem obsegu pridružujemo, ker ta edino obeta, da se naše razmere konsolidirajo.

Naša zemlja mora služiti nam samim, gospodar naše zemlje je naše ljudstvo! Tujih parazitov, ki nam izsesavajo našo kri, katere se že poprej nikdar niso mo-

gli dovolj napiti, takih parazitov v naši nacionalni državi ne smemo trpeti. Imamo svojo nacionalno državo — in nacija je naše ljudstvo — in to ljudstvo je po veliki večini kmetško. Vkljub temu pa ta večina ne pride nikjer do izraza, ker se jo ob vsaki priliki na umetni način razdružuje. V tem razdruževanju leži ona globoka nemoralnost, ki omogoča eksploatacijo tvornih sil našega kmeta. Uverjen sem, da bi kmet s svojim zdravim intelektom, ki še ni inficiran po diplomatskih intrigah, zelo mnogo lahko koristil pri izboljševanju naših gospodarskih prilik. Gotovo je okoren, tudi misli počasneje, zato pa misli naravno in prevdari logično. Želja pa, da uveljavi svoje najprimitivnejše zahteve, je tako stara, kakor je star kmetški rod. Za te svoje potrebe si želi izpolnitve z isto človečansko pravico kakor vsi drugi stanovi, ki imajo svoje zbornice. Ustanovitev kmetijskih zbornic je za nas vitalnega pomena. Potreba take institucije se oglašava vedno močnejše. Naprošamo bansko upravo, da tudi ona s svoje vplivne strani dokaže nujnost te ustanove na kompetentnem mestu ter si s tem sama delo pri lastni upravi zelo olajša. Potrebe in želje se bodo jasno pokazale, inicijativa za marsikatero koristno ureditev bo prišla iz naroda samega.

Vzbuditi se mora želja po skupnem delu, vzkliti mora medsebojno zaupanje in zaupanje v uspeh svojega lastnega dela. Drugi stanovi so to že preživeli. Strnili so se v skupine s skupnimi interesi, v skupno delo. Le kmet še tava in se lovi kakor v omotici za rešilno bilko. Vendar se že opazajo obrisi, da bo tudi on v združenem delu končno našel edino obliko, ki mu obeta uspeh. Produktivne in še bolj prodajalne zadruge so postale danes že mogočni faktorji, ki bodo morali v bodoče regulirati tudi kmetijsko produkcijo in ob sodelovanju s konsumnimi skupinami uravnovesiti cene ter s tem nivelirati naše gospodarstvo. Čimprej se nam to posreči, tem prej lahko računamo na zadovoljivo sožitje vseh stanov.

V najtežji čas je usoda vrgla našo generacijo in mi bomo odgovorni našim naslednikom za razmere, v katerih se bodo našli. Kličevo vse sloje k sodelovanju in prepričani smo, da bo naše skupno delo rodilo dobre sadove vsem.

Kr. banska uprava je vsikdar v veliki meri pokazala razumevanje za naše težnje. Prepričani smo, da v sledeči proračunski debati v polni meri ugoditi našim željam in zahtevam, ki sicer niso vedno vezane na proračunske postavke, vendar pa zaležejo mnogokrat več od noveca. Ne prosjčimo za denarne podpore, prosimo pa, da se naloži denar vendar tam, kjer bi se znal v obilni meri obrestovati. Podpore in prispevki so danes povsod zaželen objekt. So kraji, ki brez teh dobrot — torej sami iz sebe — v obče ne znajo več gospodariti ter smatrajo za potrebno, da zahtevajo za vsako malenkost denarno pomoč. Naše zahteve pa ne bodo pretirane, saj smo svojo skromnost že tolikokrat dokazali. Prosimo le, da se v polni meri upoštevajo v korist — ne poedincem — temveč našemu celokupnemu kmetijstvu. (Živahno odobravanje in ploskanje.)

O težnjah lesne trgovine.

Nedavno se je vršil pri Zvezi trgovskih združenj v Ljubljani sestanek lesnih trgovcev, ki je obravnaval položaj lesne trgovine. Poudarjala sta se zlasti dva momenta, ki izredno škodujeta tej naši važni panogi, t. j. nerealni prim 28¼%, ki je znatno manjši, kakor je faktični agio, in pa poslabšanje našega položaja glede izvoza v Italijo, kjer smo takorekoč že izrinjeni.

Čeprav je protivrednost v lirah stvarno veliko več vredna, se sme oficijelnemu tečaju na naših borzih za terjatve naših izvoznikov pribiti le zgornji prim, medtem ko bi stvarnemu stanju odgovarjalo najmanj 40%. To na eni strani ruši cene doma, na drugi strani pa nas izključuje iz konkurence v Italiji; država, ki naj bi se okoristila od difference, pa radi prestanka izvoza tudi nima koristi, temveč še škodo radi ruina, ki ga ta praksa razširja.

V nedavnem dodatnem trgovskem sporazumu z Italijo smo želi sijajne neuspehe. Italija bo menda povišala carino devetkratno, medtem ko smo še v tarifskem oziru

napram Avstriji toliko na slabšem, da znaša samo razlika v železniški voznini do 200 lir pri vagonu.

Kakor da bi teh nesreč še ne bilo zadosti, so pri nas še zastale že leta in leta vršče se priprave za ureditev centralne poldržavne institucije za izvoz lesa, ki nas bo šele usposobila voditi enotna pogajanja z drugimi državami. — Takse, pristojbine in že omenjene železniške tarife so dosegle rekordno višino ob času rekordne nižine cen. Državna gozdna velepodjetja pa mečejo na zunanje trge ogromne množine blaga, ki v njih kalkulaciji pogosto niso kriti niti efektivni izdatki produkcije. Pogosto se čuje, da delajo ta podjetja velike deficite, ki se potem krijejo v breme državnega budžeta.

Na omenjeni konferenci so lesni trgovci formulirali svoje zahteve, ki stremijo po temeljitim izboljšanjem sedanjega stanja in ki bodo radi svoje upravičenosti in da-lekosečnosti zaslužili polno upoštevanje.

Naše delo, naši smotri.

Pravica do dela, do eksistence je osnovna pravica človeka, ki je odvisen od svojega dela. Človeku, ki mu šele delo omogoča življenje, ne sme nihče odrekati te pravice. Človek hoče živeti, zato naj dela in naj si gradi eksistenco.

In vendar jih je na tisoče, ki so brez dela — zdravil, delavoljnih, sposobnih in upravičenih do življenja — samcev in hranilcev družin, ki nimajo dela, nimajo zaslužka, ki životarijo ob javni milosti, hodijo od hiše do hiše, ponižani na položaj beračev. Na tisoče jih je obsojenih na brezdelje, na pomanjkanje, na glad in bedo. Zreli moške, ženske in mladi ljudje, ki so se učili, izobraževali, šolali in so dorastli, sedaj pa čakajo brezupno na eksistenco, ki je ni — in čakajo, da zažive samostojno življenje, da si zgrade domače ognjišče, ustvarijo družino in dom. A vsa upanja so zaman!

Tisočem, ki so izgubili delo, se pridružujejo tisočji iz vrst doraščajoče mladine — armada narašča iz dneva v dan in ljudstvo pada v vedno večjo bedo.

Klic po delu in eksistenci postaja vsebolj glasen in splošen. Zahteva po kruhu in zaslužku postaja odločna in problem dela in eksistence postaja vsebolj pereč.

In kjer se skuša danes reševati ta problem, se rešuje teoretično brez vidnih uspehov in ni nikogar, ki bi vprašanje dela za brezposelne in vprašanje eksistence za doraščajoče praktično rešil. Kolikor se pa kje rešuje to vprašanje praktično, se rešuje po osebnih vidikih in tako, da odpira na široko vrata protekciji, a ogromno število samim sebi prepuščenih pušča ob strani.

Problem zaposlitve vseh delavoljnih in delavoljnih ni rešljiv docela in trajno brez odprave primarnih vzrokov, ki tiče v gospodarstvu, v denarnem sistemu in drugje.

Kljub temu ne posegamo v te probleme, ki jih bo svet reševal še desetletja, nego hočemo delati na odpravi ali vsaj omiljenju posledic primarnih vzrokov, ker le tako je mogoče dejansko in nujno koristiti nezaposlenim, ki jim teoretične razprave ne morejo nuditi kruha in eksistence, ki je zanje nujno in sleherni dan bolj neodložljivo vprašanje.

Pri tem se bomo borili proti vsemu, kar otežkoča, da nezaposleni težje dobe delo in preti vsem, ki so napoti stremljenjem po eksistencah.

Zato se izrekamo proti vsakemu nadurnemu delu, proti deljenemu delu v pisarnah in uradih, proti neutemeljenim redukcijam, proti prekomernim prejemkom vodilnih, ki naj se porabijo za nove zaposlitve. Smo pa tudi proti pomnoženim eksistencam, t. j. proti opravljanju dveh ali celo več služb, proti zaposlevalni onih, ki niso odvisni od svojega dela, proti stalnemu zaposlevalanju upokojenec — saj je nemoralno biti upokojen v eni službi s primerno pokojnino, da lahko „upokojenec“ opravlja službo drugje — in proti vsem sličnim pomnoženim eksistencam, ki zapirajo vrata številnim nezaposlenim in tudi družinskim očetom, ki bi z zaposlitvijo rešili svoje družine bede in pomanjkanja.

Z resno in iskreno voljo je mogoče zaposliti pretežni del nezaposlenih. V to pa je potrebno smoteno delo vseh nezaposlenih — ročnih in duševnih delavcev — in vseh onih, ki zlo vidijo in ga hočejo odpraviti.

Zato smo osnovali društvo „Delo in eksistenca“, v katero vabimo vse, ki so prizadeti in pa vse, ki nimajo socialni čut samo v besedah, nego v srcu, da pristopajo in pomagajo odpravljati največje in najtežje zlo današnjega časa.

Pripravljalni odbor društva „Delo in eksistenca“.

Miro Zupan:

Tujski promet in narodno gospodarstvo.

Tujski promet, katerega rojstvo sega daleč v preteklo čase, se je pričel pri nas v predvojni dobi, ko se je zbralo nekaj naših idealnih mož, ki so se že takrat zavedali, kolikšen pomen lahko ima za Slovenijo in njeno ljudstvo dobro razvit tujski promet.

V povojni dobi se je moralo takorekoč znova pričeti z delom za razvoj tujkega prometa in nadaljevati ono, kar se je že pred vojno gradilo.

Če hoče tovarnar, trgovec ali obrtnik, da mu podjetje prosperira, mora uporabiti vse svoje znanje in vsa razpoložljiva sredstva, ki so mu za razvoj podjetja neobhodno potrebna. V takem podjetju ne izostane uspeh.

Tako je tudi s tujskim prometom, katerega danes lahko smatramo za eno najdonosnejših industrij. Tujski promet raste pri nas od leta do leta. Treba mu je zato posvetiti največjo pozornost ter organizirati dotok tujcev v naše kraje tako, da bomo lahko konkurirali drugim tujko prometnim državam. „Uvoz“ je treba zvišati s smoteno propagando, „izvoz“ pa zmanjšati z uveljavljanjem načela: „Jugoslovani v jugoslovanska letovišča in zdravilišča!“ Zavedati se moramo, da tujski promet postaja v naši gospodarski bilanci vedno bolj odločilni faktor. Če pogledamo narodno-gospodarske statistike in proračunske postavke nekaterih držav, bomo videli, kako veliko in važno vlogo igra v teh državah ravno tujski promet. Blagostanje, ki vlada v Franciji in v Švici, je nastalo iz dobro organiziranega in razvitega tujkega prometa, Italija pa krije primanjkljaje svoje gospodarske bilance zopet le iz visoko aktivne tujkega prometne postavke.

Spoznavajoč vedno bolj veliki pomen tujkega prometa za narodno gospodarstvo, se je pričela naša država zanimati za to moderno industrijo ter podpirati v tem pogledu stremjenja posameznih tujko prometnih faktorjev. Saj ima naša mlada Jugoslavija vse naravne predpogoje in je vstvarjena za tujski promet, kakor malokatera sosednjih držav. Le žal, da se naše ljudstvo še malo zaveda važnosti te narodno gospodarske panoge. Naša inteligenca in naši bogati ljudje — da ne govorimo le o širših slojih našega ljudstva — še niso dovolj vzgojeni. Veliko dela in truda še čaka naše tujko prometne institucije, da počue naše imovitejše sloje, kaj pomeni za dobrobit domovine, če preživijo svoj dopust v naših zdraviliščih ter tako pustijo denar doma. Žalibog, da baš ti „boljši krogi“ ravnaio nasprotno in po nepotrebnem izvažajo naš denar v inozemstvo, zlasti pa v italijanska kopališča, ki se nam lahko smejejo v pest. In ravno te kroge je treba z dobro usmerjeno propagando zainteresirati za domača letovišča in zdravilišča in jih poučiti, koliko koristijo s tem, da ostanejo doma, samim sebi, ljudstvu in državi.

Radi tega je tudi nas vseh kakor tudi za to poklicanih faktorjev sveta dolžnost, da požrtvovalno in nesebično delujemo za čim večji razvoj našega tujkega prometa v korist našega narodnega gospodarstva in ne gledamo pri tem na osebne koristi, marveč na splošni blagor.

Organizacija.

Četništvo v Dravski banovini.

V lažje razumevanje, zakaj smo z velikim navdušenjem stopili v vrste četnikov, hočem v grobih potezah opisati lastne doživljaje pred svetovno vojno, med njo in po njej.

Kar seješ v mlada srca, to žanješ pri starih. — Ta pregovor se je, kakor pri večini drugih, udeležil tudi v naši nekdanji mladinski družbi. Ko sem telovalil v družbi bratov Tavčarjev, Staneta Vidmarja, Ernesta Kruleja in še nekaterih drugih v dijaški sokolski vrsti v Narodnem domu v Ljubljani, je sadil naš tedanji vodja Bojan Drenik v naša srca ljubezen do domovine. Že takrat smo imeli neprimlike kot srednješolci. Posebno pa sem se zameril oblastem I. 1908., ko sem si upal celo kot vojak kritizirati avstrijsko aneksijo Bosne.

Najbolj nacionalna je bila takrat družba v Trstu. Načelovali so ji idealni voditelji dr. Rybač, dr. Gregorin, dr. Wilfan in še nekateri drugi navdušeni Slovenci in Hrvatje. Kdor je hotel ostati član omenjene družbe, se je moral udeleževati v Sokolu, dramatičnem društvu ali kje drugje, pač v dobrobit našega naroda. To so bili naši najlepši dnevi v takrat našem, slovenskem Trstu.

Toda nič ne traja večno. Prišlo je usodno poletje 1914. in mnogi naši najboljši so odšli. Večina jih je morala k vojakom, nekaj pa za železna vrata in zamrežena okna. 4. avgusta se je pojavil tudi pred menoj detektiv in me odvedel.

Ko sem prišel zopet v zlato svobodo, sem bil spretnješi v zatajevanju čustev. K sreči oblasti niso videle v naša srca. Krivavela so nam, kadar smo brali o avstrijskih in nemških zmagah, vriskala, kadar so zmagali bratje Srbi in Rusi, plakala, ko smo zvedeli, da se bije bitka med brati — med Srbi in Bolgari. Proklinjali smo naše časopise, ko so nas klicali na boj na naše brate. Menda ga ni bilo med nami, ki se ne bi želel dvigniti in zleteti k bratom dobrovoljcem ter se v njihovih vrstah boriti za našo pravo domovino.

Prišel je konec vojne. Pijani sreče smo bili tedaj. In le ta čudna opojnost nam je strašno škodovala...

Ko smo bili še pijani sreče, so trezni sebičneži že grabili vojni plen in demoralizirali narod!

Prva grenka kaplja je kanila v našo kristalno čisto čašo idealov, ko smo zvedeli, da sta za nas izgubljena naša draga — Trst in Gorica. Da rešimo Koroško, kjer je tekla naša narodna zibelka, smo tekli proti severni meji. Srečni smo bili, da se nam nudi prilika, da doprinesemo vsaj nekaj na oltar domovine. Toda kmalu smo bili razočarani, ko smo videli — pa ne v bojnih vrstah, marveč pri preskrbi vojske — tiste, ki so v svetovni vojni kupčevali in se skrivali na račun zveste udanosti tujcu, nekateri celo izdajalstva nad brati.

Druga grenka kaplja je kanila, ko je bila zapravljena Koroška. Krivce, ki so zapravili del našega premoženja, bo, upajmo, osvetlila zgodovina. Vrnili smo se domov in kaj smo našli? Našli smo povečini iste ljudi, na istih mestih, kakor so bili pred in med svetovno vojno.

Nismo se želeli maščevati, ne, nismo se strinjali s tistimi, ki so rekli, da bodo vsi izdajalci naroda in da bodo obglavljeni tisti, ki so zatirali revne. Hoteli smo, da bodo ponižani in onemogočeni za vedno, da bodo odstavljani z važnih mest, tujci, ki so nam odjedali kruh, pa izgnani.

Toda kaj smo doživeli? Naj omenim le svoj primer: Mož, ki med vojno ni hotel govoriti slovensko in me je ovačil zaradi tega, ker sem govoril v materinščini, me je pričel zmerjati v slovenščini. Ko sem ga vprašal, od kedar zna slovensko, sem se bil že pregrešil. Denucijant mojega prijatelja, ki so ga pred vrvjo rešili le pravi Nemci, je sedel na mehkem varnem stoličku, mož, ki je pognal na Suhi bajer slovenskega kmeta, je kupoval posestvo za judežve groše.

Zakrižali smo, toda našli smo povsod samo gluha ušesa. Slišati nas niso hoteli niti tisti, ki smo jih nekoč smatrali za svoje. Čim bolj pa smo kričali, tem temnejša je je bila senca, ki je padala na nas. Rekli so nam: nevarni so bili prej, nevarni so sedaj!

Hoteli smo k soncu, da razblini črne sence! Toda doma v ožji domovini nismo našli svetlih žarkov, ki bi pokazali čistost naših idealov.

Obrnili smo se k tistim, za katere smo vedeli, da niso nikdar kupčevali z narodnostjo in domovino. Zaposlili smo za sprejem v vrsto onih, ki so trpeli lakoto, ki so bili žejni, ki so krvaveli na rokah in nogah in bili srečni, kadar so mogli stopiti na žrtvenik domovine. Sledimo njim, ki jih je vodil nekoč naš navečji Jugoslovan kralj Peter.

Kar seješ v mlada srca, to žanješ pri starih! Vprav radi resničnosti tega pregovora sejemo našo misel v srca mladine. Združeni z njo pa stopamo v vrstah tistih, ki so pripravljeni žrtvovati domovini duh in telo.

Vladimir Kapus.

American National Legion.

Slično kakor Združenje borcev Jugoslavije deluje v Združenih državah „Ameriška narodna legija“, ki je največja in najmočnejša viteška organizacija na svetu. V njej so vključeni vsi rezervni oficirji, bojovniki in invalidi, katere se oficijelno naziva veterane. Organizacija predstavlja izredno močan političen faktor, saj ima samo v U. S. A. preko 14 milijonov članov, dočim sta podružnici že ustanovljeni v Franciji in Italiji. Glavna skrb ameriške legije je, podpirati vdove in sirote v svetovni vojni padlih članov, katerih svojci prejemajo stalno mesečno podporo do višine 50 dolarjev. Iste pod-

pore so deležni ameriški bojovníki — invalidi izven meja Združenih držav, ki so se borili pod ameriško zastavo.

Ameriška legija je izredne važnosti za Jugoslovane — ameriške državljane, ki pa so se po svetovni vojni vrnili v domovino ali pa so bili repatriirani. Vsak Jugoslovane — ameriški vojak, — ki se je boril na strani zavezniških držav, ima pravico do vstopa in podpore pri Ameriški legiji. Mnogo je Jugoslovancev, ki so kot ameriški dobrovoljci, organizirani po krajevnih odborih Pittsburgh in Johnstown, prispeli na solunsko fronto. Zato se Ameriška legija že dalj časa pripravlja na ustanovitev svoje podružnice tudi v Jugoslaviji, kakršne že obstojajo v Franciji in Italiji.

Franjo Škrbec.

Dopisi.

Domžale. List sem ves prečital in mi zelo ugaja. Prepričan sem, da boste dobili mnogo naročnikov, ker prinaša list izključno le resnico. Žalobno je res tako, kakor piše. Prišli smo tako daleč, da ovajajo in obsojajo naše pošteno ljudstvo gospodje, ki niso prav nič storili za ustanovitev naše lepe Jugoslavije tedaj, ko je bila za to potrebna borba in trpljenje. Taki-le možje, ki bi bilo zanje bolje, da lepo molče, se delajo važne, in se upajo spravljati celo nad one, ki so s krvjo ustvarjali našo državo, ter jih presoati glede njihove državotvornosti. Ti gospodje pletejo poštenim borcem novo trnjevo krono in izpodjedajo tla naši lepi Jugoslaviji. Menda je to njihov cilj, da bi onemogočili vsak pravi in pošten napredek v naši državi. Mnogo teh gospodov je na takih mestih, da prav gotovo vedo, kaj delajo. Oni vedoma delajo na to, da zraste pri nas čim več nasprotstva proti naši lastni domovini. Name-noma ohlajajo srce vseh trpinov do domovine, s tolikimi mukami priboriene. Jemljejo monopol na patrijotizem, pri drugih pa s peklensko zvitostjo sejejo nezadovoljnost, povzročajo brezposelnost in bedo.

Naša Jugoslavija je prirodno bogata dežela, kakor malokatera na evropski celin. Zato ne rabimo ne milosti ne podpore, še manj pa odvisnosti, marveč zahtevamo le nekaj pravih, odločnih gospodarskih potez, ki pa ne smejo biti korita za razne koristolovce, in takoj bo odpravljena kriza. Miljarde so šle za povzdigo posameznih panog javnega gospodarstva in koliko tega denarja se je razblinilo ob dijetah in provizijah raznih koritarjev, od katerih ima bore malo, bodisi kmet, trgovec, obrtnik, industrijalec, invalid itd. Vse to vsi stanovi od strani opazujejo, stiskajo pesti in si ne upajo čestiti niti besedice, ker ga brž denuncirajo, ako kaj izusti in mu podtaknejo protidržavnost ali celo komunizem, o katerem do denunciacije morda niti pojma ni imel. Taki-le ovaduh, ki namenoma netijo nezadovoljstvo med ljudstvom, so sami pravi raznašalci subverzivnih stremeljenj, saj vedoma ohlajajo ljudem srca proti lastni domovini, ljudem, ki so še pred dnevi bili najboljši bojovníki za Jugoslavijo in za jugoslovansko idejo. Veliko krivice se je zgodilo nad našimi najpoštenjšimi Jugoslovanci. Veliko žrtev je padlo. Brez žrtev pa ni zmage in vse to hočemo preboleti, samo da dosežemo cilj, za katerega se vsi poštene ljudje bojujemo, to je: blagostanje v naši lepi in neizčrpni Jugoslaviji. Veliko je že zamujenega, a prepozno vendar še ni. Vse se da po-

praviti s poštenim delom, s pravimi, odločnimi ukrepi, ki lahko na mah učinkujejo. Prišel je šesti januar. Vsi gospodarsko misleči smo se ga zelo razveselili. Žal je grenek pelin bil kmalu primešan čaši radosti. Mnogi taki-le, ki so spadali vse drugam kot na površje, so obrnili svoj plašč po vetru in se začeli delati na mah najboljši Jugoslovane. Začeli so nastopati kot najboljši nacionalisti in Bog ve kaj še, samo da uživajo najboljši kruh Jugoslavije. Oni nemškutarji, ki so nas v bivši Avstriji popolnoma za prazen nič ovajali, nas Sokole ovajali, pripenjali nam znake p. v. v svetovni vojni, so se vrnili v vrste poštenih Sokolov in hočejo komandirati nas stare, prave Sokole, ljudje, ki nimajo najmanj smisla za sveto sokolsko idejo in cilje. Druga ne morem reči kakor, da so to volkovi v sokolskih srcah. Takih gospodov bi lahko naštel zelo mnogo. Če bodo taki-le gospodje reševali našo domovino, bo gotovo zgubljena. Ni prepozno, še je čas rešitve. Zatorej obračun s takimi gospodi in to čim prej tem bolje! V svetovni vojni in pred vojno v bivši Avstriji smo morali zelo veliko prestati pred temi gospodi in prav isti gospodje nas zopet preganjajo in trpinčijo. Prej so nas trpinčili, ker smo bili slovanofili, sedaj pa nas preganjajo, ker živimo za jugoslovansko idejo. Radi bi ukrenili tako kot da mi razdiramo Jugoslavijo, v resnici jo pa ti gospodje razdirajo. To ni samo naroden, ampak tudi gospodarski škandal. — Kdaj pride dan, ko nam bo res iz jasnega posijalo zlato solnce in delilo blagostanje naši veliki Jugoslaviji? Ako bo šlo še dolgo tako, je daleč še oni splošno zaželeni dan. Ako pa radikalno nastopimo v strnjenih vrstah ramo ob ramo, bi bil dan čistega svita popolnoma blizu. Zatorej na plan brez strahu in brez bojazni za naše jugoslovanske pravice! Proč s preoblečenimi volkovi! Proč z razdiralci naše svobodne domovine! Proč z vsemi korupcionisti! J. M.

Škocijan pri Mokronogu. Prečital sem 1. in 2. številko „Preloma“. Govori so bili iz srca srcem, brez frazerstva in navlake. Hočem pomeniti novi odrešilni duh med one, ki niso imeli prilike doznati kaj o pokretu „Združenja borcev Jugoslavije“. Budil bom članstvo in idejo „Preloma“ širil.

Vrhnika. Tu vas čakamo.

Šmarje pri Jelšah. Prosim za sporočilo, ali naj vam pošljem kakšen članek oz. dopis.

Vsekakor, pišite načelno, izogibajte se osebnosti! (Op. ur.)

Vače. Strinjam se z vašim pokretom in pripravljen sem sodelovati po svojih močeh. Tu smo večinoma gmotno slabi, ker ni dela. Dostikrat še za najvažnejše stvari ni denarja. Naš pokret odobrava vsi poštene razen nekaterikov, ki se bojijo za svoje stolčke in zagovarjajo to, kar je. Izgovarjajo se, da, če bo ta ali oni iz bivših strank v odboru, ne mo-

rejo sodelovati. Nekaterim ne gre v glavo, kako bi mogli iz vseh bivših strank skupaj delovati. Zato je tudi težkoča pri izbiranju oseb. — Imamo pa nekaj neoporečnih ljudi, kmetov in obrtnikov, za katere, upam, se bo zedinila splošnost. Članov bo dosti. Shod je močno zaželen in pričakovan.

(Prinašamo nekaj sporočil z dežele. Izmed ducatov nekatere brez izbire. Mislimo, da homo s prihodnimi številkami začeli prinašati kratka organizacijska poročila z vseh strani Slovenije. Poročevalci naj se drže bojevniske kratkosti in stvarnosti. Op. ur.)

Pravila „Boja“.

Čl. 7.

Ustroj uprave.

Upravni organi Združenja so:

- a) Osrednji izvršni odbor,
- b) Banovinski odbor,
- c) Nadzorni odbor.

Čl. 8.

Osrednji izvršni odbor sestoji iz zastopnikov posameznih bojevniskih organizacij in skupin. Vsaka v Združenju včlanjena organizacija pošlje v Osrednji izvršni odbor po tri svoje zastopnike in po tri namestnike, dalje tri zastopnike in tri namestnike vse one bojevniske, viteške in omladinske skupine, ki se ne morejo priključiti Združenju kot celota. Posamezno članstvo je lahko po Osrednjem izvršnem odboru pozvano, da imenuje vanj 1—3 zastopnike in enako število namestnikov. Ista določba velja za nove organizacije, ki bi bile sprejete v Združenje.

Čl. 9.

Banovinski odbor tvori poleg članov Osrednjega izvršnega odbora in njihovih namestnikov še po 9 zastopnikov vseh v Osrednjem odboru zastopanih organizacij in enot.

Čl. 10.

Osrednji izvršni odbor sestoji iz:

1. in 2. podpredsednika,
1. in 2. tajnika,
- blagajnika in njegovega namestnika,
- arhivaria,
- gospodarja ter ostalih odbornikov.

Čl. 11.

Predsednika Združenja, ki je obenem predsednik Osrednjega in Banovinskega odbora, voli z večino glasov Banovinski odbor izmed članov Osrednjega izvršnega odbora. Ostala uprava se konstituira sama z $\frac{2}{3}$ večino tako, da so v funkcijah zastopane vse včlanjene enote. O sporih glede konstituiranja Osrednjega izvršnega odbora odloča končno Banovinski odbor z večino glasov.

Čl. 12.

Nadzorni odbor.

Nadzorni odbor sestoji iz 5 članov, ki jih izmed svojega članstva voli Banovinski odbor. Ta mu izvoli tudi predsednika. Ostali Nadzorni odbor se konstituira sam.

Funkcijska doba za vse odbore traja 1 leto.

Čl. 13.

Delokrog uprave Združenja.

V področje Osrednjega izvršnega odbora spada:

1. akcija za doseg nalog in ciljev Združenja;
2. organizacija manifestacijskih zborov, predavanj itd.;
3. snovanje krajevnih izvršnih odborov, krajevnih organizacij in poverjeništev;
4. smernice za delo odsekov;
5. upravni in tekoči posli združenja;
6. izvrševanje sklepov Banovinskega odbora.

(Dalje prihodnjič.)

Kaj pravijo drugi?

„Akademski glas“ (27. 1.)

„Kdo ste vi, ki bi radi danes sumili to pošteno, zdravo, trdo in ponosno ljudstvo, da se je izneverilo idealom svojih dedov? Ali ne delate tega zato, ker vam gre to v kramo, ker bi drugače sploh ne imeli raison d'être, da ste!

Največja nesreča za narod, največja nevarnost za državo je, ako se hoče režim isto- vetiti z državo. Politiki so ljudje, se lahko motijo, so lahko nesposobni, nezmožni, koruptni, gnili. Kot taki so izpostavljeni omalovaževanju, kritiki, blatenju, jezi in sovraštvu onih, ki jih zastopajo. — **država pa mora ostati visoko nad vsem tem, od vseh ljubljena, spoštovana in branjena!** Zato je tisti, ki izkorišča državno oblast v kakršnikoli obliki, tisti, ki hoče isto- vetiti svojo osebo s funkcijo države, prvi, ki spada pod zakon o zaščiti države!

Socialna pravičnost je temelj države!

Kako bo kmet ljubil svojo domovino, s kakšnimi čuvstvi jo bo branil, če mu boben poje pred hišo, če vključ trdemu delu in poštenu volji ne bo mogel obdržati zemlje, ki kot svetinja prehaja iz roda na rod... Kako se bo delavec brigal, kako zanimal za državo, če mu celodnevno garanje v rudniku ali tovarni ne bo moglo prehraniti njega, žene in lačnih otrok... Kako naj se uradnik žrtvuje, dela za procvit in napredek države, če v rokah drži redukcijski dekret, kako naj se mladina, dijak, akademik, navdušuje za ideje države, če ne ve, kje bo drevi večerjal, kje jutri kosil, če kljub vsej pridnosti, delu in volji ni nade za izobrazbi primerno zaposlitev?

Naša zemlja, naša domovina, naša država je bogata dovolj, da ima za vse sinove dovolj kruha, toda na pošten način se pri nas ne da zaslužiti milijonov! Nihče nima pravice kopičiti si bogastvo, nihče ne sme imeti po dve, tri ali še več mastnih služb v času, ko toliko in toliko soljudi nima brez lastne krivde najpo- trebnjega. Nočemo napadati pavšalno niko- gar, kar vemo, vidimo in mislimo, bomo po- vedali naravnost. Podtikavanja in sumničenja v kakršnikoli obliki odklanjamo, nočemo delati nerazpoloženja proti nobeni oblasti, redu, so- cialni plasti ali sloju naroda, imamo pa pra- vico in dolžnost pred Bogom, narodom, zgo- dovino in zakonom, udariti po onih, ki hočejo žrtve, trpljenje, grmade kosti in kri, žrtvovano od najboljših mož za našo svobodo, uporabiti kot trgovsko blago!“ Z.

F. HREHORIČ

Telefon št. 24-04

Manufakturna veletrgovina

Ljubljana, Tyrševa cesta št. 28

Dežnike - nogavice

na drobno in debelo kupite najugodnejše v tovarni

Josip Vidmar

Ljubljana

Pred Škofijo 19, podruž.: Prešernova 20

Beograd

Kralja Milana 13

Zagreb

Jurišičeva 8

Tiskovine naročite samo pri

J. BLASNIKA NASL.

Univerzitetna tiskarna, lito- grafija in kartonaža d. d.

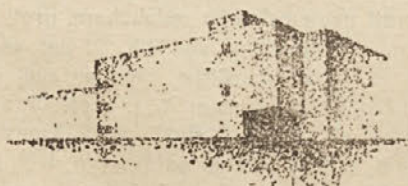
Ljubljana, Breg 10-12

Priporoča se

KAVARNA „EVROPA“

A. Tonejc

Gradbeno podjetje in tehnična pisarna

Miroslav Župan

stavbenik, zapriseženi sodni izvedenec
Ljubljana

Poštni ček, rač. št. 12 834. — Telefon št. 2103.

Beton, železobetonske vodne zgradbe, arhitek- tura ter vsakovrstne visoke zgradbe itd. — Spre- jemanje v strokovno izvršitev vseh načrtov stavbne stroke. — Tehnično mnenja. — Zastop- stvo strank v tehničnih zadevah.

Priporoča se

GREGORC & Co.

Veletrgovina specie- rijskega in koloni- jalnega blaga

Telefon št. 22-46.

Brzjav: GREGORC.

Zahtevajte specijalne ponudbe.

